

talà com a vehicle d'expressió de la ciència i de la tècnica. En fa una descripció històrica, en valora, des d'un profund coneixement i d'una manera acurada, la situació actual (els problemes terminològics, incloent-hi el que l'autor anomena *la regla de tres terminològica*, etc.) i inclou unes interessants consideracions finals.

Lluís Marquet incorpora a l'acabament del llibre una bibliografia general sobre lexicologia, lexicografia i terminologia.

La publicació del llibre *El llenguatge científic i tècnic* constitueix un

encert i una valuosa aportació de l'Associació/Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya i de Lluís Marquet, que afegeix a la seva ja singularment important bibliografia en aquest camp una obra que esdevindrà un llibre de referència per a aquelles persones que es vulguin endinsar en el coneixement del llenguatge tècnic i científic. Certament, aquest llibre de Lluís Marquet reflecteix el seu domini de la matèria, fruit de nombrosos treballs especialitzats, i l'esforç reeixit de síntesi que hi ha dut a terme.

Carles DUARTE

Sebastià SERRANO, *Comunicació, societat i llenguatge*, Barcelona, Empúries, 1993, 286 pàg., ISBN 84-7596-374-9.

Aquest llibre se subtitula *El desenvolupament de la lingüística*. Es podia haver subtitulat, perfectament, *Història del pensament lingüístic*. O bé: *El llenguatge, un àmbit interdisciplinari*. O també: *Vint-i-cinc segles de reflexions lingüístiques*. Dit això, i coneixent la personalitat de l'autor, Sebastià Serrano, catedràtic de lingüística general a la Universitat de Barcelona, que ha publicat nombrosos llibres, entre els quals, l'assaig *Signes, llengua i cultura* (1980) i la novel·la *Elogi de la passió pura* (1991), és fàcil fer-se una idea de la mena d'obra que és *Comunicació, societat i llenguatge*.

Però precisem més. La primera frase del llibre és aquesta: «Probablement, el tret més característic de la vida humana és l'omnipresència del llenguatge». I l'última és aquesta: «El domini del llenguatge ordinari, com a forma social de vida, demana el coneixement implícit d'uns pressupostos universals de comunicació, que són trivials però necessaris: el principi de confiança en el qui parla, el de rellevància del que es diu i el de cooperació entre els interlocutors.» Entre aquests dos extrems, l'univers lingüístic i una conversa quotidiana, l'autor ens guia en un dens viatge, al llarg del qual demos-

tra una saviesa enciclopèdica i una agudesa notable.

Així, començant pel començament, o sigui, pel món grec, diu que la retòrica va ser la tècnica capaç de fer esdevenir el discurs conscient d'ell mateix, i que és agradable de poder relacionar l'inici de la reflexió lingüística amb el naixement de la democràcia. Després de parlar-nos del pensament lingüístic medieval, quan la lògica, amb el complement de la gramàtica, mira més cap a la teologia que no pas cap a la ciència, examina els pensadors més destacats del xvii i el xviii, dos segles que qualifica de fonamentalment teòrics. Afegeix que en el xix, un segle que, en ciència, mira cap a l'objectivitat, s'arriba a considerar com a científic un univers de coneixements susceptible de ser formulat per mitjà de lleis.

Un dels temes que aprofundeix Serrano és el de la lingüística històrica. En aquest sentit, assenyala com les llengües romàniques constitueixen una mena de paradís del comparativisme, pel fet que coneixem bé la llengua de la qual deriven: és una sort tenir a l'abast el llatí com a llengua protoromànica. El protogermànic, el protoeslau o, en última instància, l'indoeuropeu primitiu són per als comparativistes veritables trencaclosques.

Ja al segle xx, examina l'estructuralisme, l'enunciat fonamental del qual és, segons Serrano, que en Saussure les relacions precedeixen lògicament els elements, perquè les relacions defineixen el sistema. Serrano presenta Saussure com un lingüista que va dedicar bona part de la seva obra a assegurar els fonaments de la lingüística.

Serrano ens condueix després a l'Escola de Praga, on sobresurt la figura de Jakobson, i a l'Escola de Copenhagen, que té Hjelmslev com a personalitat més destacada. Després, ens trasllada a la lingüística americana, aturant-se sobretot en Sapir, en el qual «es manifesta, com en pocs lingüistes, una síntesi perfecta de teòric i d'empirista», Bloomfield, «el lingüista americà que ha exercit més influència durant la primera meitat del nostre segle», i Chomsky, que «serà l'encarregat de fer arribar a la lingüística la classe de sistemes formals anomenada gramàtica generativa i que manlleva de la lògica».

Una de les idees finals del llibre és que, tot i que sovint hem vist contraposada la concepció del llenguatge com a activitat a la concepció del llenguatge com a sistema, Serrano pensa que aquestes concepcions no sols no s'oposen, sinó que més aviat es complementen.

Joan TUDELA